

Nezavisne novine: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Nihada Hasić

Paljenje zgrada institucija vlasti tijekom protesta građana u FBiH nije bio državni udar, iako to tako smatraju brojne političke stranke, tvrdi Valentin Inzko, visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH.

“Ugrožene su političke karijere političara koji su previše dugo ignorirali legitimne frustracije građana i sprječavali institucije da se bave pitanjima kao što su korupcija, ekonomski razvoj i stvaranje novih radnih mjesta za sve ljude, a ne samo političare i članove njihovih obitelji i prijatelja, ocjenjuje Inzko i naglašava da se demonstracijama ne može mijenjati ustavno uređenje BiH te da “politički lideri koji pričaju o raspadu zemlje jednostavno nisu ozbiljni.”

„Demonstracije koje su u tijeku dogodile su se zbog jasnih razloga i one bi trebale biti zvono za uzbunu – glasno i jasno. Prioritet mora biti na rješavanju socio-ekonomskih i političkih reformi, koje su u interesu građana. Akcent također treba staviti na ispunjavanje uvjeta za dalji put BiH na planu euro-atlantskih integracija. Napredak na tom planu bi donio nove reforme koje bi stvorile bolje uvjete za sve. Lideri diljem zemlje trebali bi čuti vapaj naroda za bolji život. Frustracije i stvari na koje se građani žale slične su diljem zemlje”, kaže visoki predstavnik.

Nezavisne novine: Nakon što je tijekom protesta građana zapaljeno i nekoliko zgrada institucija vlasti, brojne političke stranke upozorile su da je ovo bio državni udar. Da li je, po vašoj procjeni, trenutčno ugrožen sustav vlasti u FBiH, ali i BiH jer svoje sjednice ne održavaju ni Vijeće

ministara BiH ni Parlament BiH?

Valentin Inzko: Ne, ovo nije bio pokušaj državnog udara. Institucije kao takve nisu ugrožene. One moraju funkcionirati. Osuđujem nasilje koje su počinile male skupine onog prvog petka kada je došlo do demonstracija. Nasilje protiv demonstranata, policije, novinara i imovine, kada smo bili svjedoci i paljenja nekih zgrada, nije prihvatljivo, ali sada je na nadležnim vlastima da sagledaju to pitanje i poduzmu potrebne radnje u skladnosti sa zakonom. Pravim razliku između nekolicine demonstranata koji su činili nasilje na samom početku protesta i ogromne većine demonstranata koji se mirno okupljaju u protekla dva tjedna kako bi predložili vlastima svoje legitimne frustracije i očekivanja. Postoje jasni temeljni razlozi za proteste i mora se djelovati kako bi se ti razlozi uklonili.

Predsjedništvo BiH je nastavilo raditi i ja sam pozdravio najavu Zastupničkog doma BiH da će se vratiti na posao. Očekujem da sve institucije nastave ili da brzo krenu s radom u punom kapacitetu u cilju rješavanja mnogih preostalih reformskih pitanja. U tom kontekstu, pozdravljam odluku člana Predsjedništva Radmanovića i nekih zvaničnika iz Republike Srpske da nastavljaju raditi u institucijama po normalnom rasporedu. Ovo je primjer koji i drugi trebaju slijediti.

To što neki pozivaju na ustavne promjene nitko ne bi trebao promatrati kao prijetnju. Demonstracije same po sebi ne mogu voditi ka promjeni ustavnog poretka Federacije i njezinih kantona, niti strukture BiH kao cjeline. Takve promjene mogu se provesti samo kroz zakonodavni proces mijenjanja ustava, uz sudjelovanje svih strana i uz određene zaštitne mehanizme. Jednostrane promjene unutarnjih struktura ove zemlje nisu moguće. Osim toga, kazat ću savršeno jasno da međunarodna zajednica ostaje apsolutno privržena očuvanju suvereniteta i teritorijalnog integriteta države Bosne i Hercegovine.

Nezavisne novine: Jesu li domaće političke snage tražile

intervenciju OHR-a da pomogne u prevazilaženju aktuelnih problema kada imamo smijenjene kantonalne vlade, zahtjeve za vanredne izbore i nezasjedanje parlamenta i Vijeća ministara BiH?

Valentin Inzko: Sve intenzivnije aktivnosti građana u iznošenju konkretnih zahtjeva onima koje su izabrali vrlo je pozitivno i pokazuje da građani u ovoj zemlji smatraju svoje političke lidere odgovornim za dugogodišnje probleme u Bosni i Hercegovini. Nedavna dešavanja također su pokazala potrebu za postojanjem dinamičnog građanskog društva, a nadam se da će politički lideri diljem zemlje podržati daljnje jačanje ovog sektora. To je jasan pokazatelj razine demokracije. Građani će imati priliku iznijeti svoje stavove i ocijeniti koliko su dobro različiti zvaničnici i političke stranke odgovorili na njihove zahtjeve kada budu glasovali na izborima u listopadu.

U ovom kontekstu, dozvolite mi da iskoristim priliku i da kažem nešto izabranim zvaničnicima ove zemlje: ovo je vaša zemlja, vi ste bili kandidati na izbornim listama, vi ste dali obećanja i preuzeli obveze prema građanima. Sada je vrijeme da ispunite obećanja i pokažete rezultate. Predugo ste pozornost usmjeravali na vaše osobne i stranačke interese i na ono što ste nastojali prikazati kao etnički utemeljene programe pri čemu niste previše uzimali u obzir konkretne potrebe ove zemlje i njezinih građana. Vrijeme je da se podsjetite kako javna služba nije privilegija ni pravo i da imate obveze prema građanima koji su vas izabrali, a ne prema šefovima političkih stranaka koji su vas kandidirali na izborne liste.

Vanredne izbore za puni mandat od četiri godine nije moguće provesti u sukladnosti s onim što predviđa postojeći Ustav BiH i njihovo održavanje bi zahtijevalo donošenje značajnih izmjena zakonskog okvira. Prijedlog da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine može pozvati na održavanje vanrednih izbora na svim razinama pokreće nekoliko pitanja na temelju postojećih ustavnih rješenja u BiH. Uvjeren sam da stranke iz Republike Srpske s pravom tvrde da Parlamentarna skupština BiH

ne može usvojiti zakon koji bi joj omogućio raspuštanje zakonodavnih tijela na nižim razinama vlasti.

Nezavisne novine: Zbog konstantnih političkih sukoba u FBiH, koji ne prestaju od izbora 2010. godine, smatrate li se i vi odgovornim za stanje u ovom dijelu BiH jer je PIC 2011. godine poništio odluku Središnjeg izbornog povjerenstva koje je utvrdilo da su čelnici FBiH nelegalno izabrani, a upravo su oni imenovali Vladu FBiH čiju smjenu sada traže građani?

Valentin Inzko: Svima je poznato što je prethodilo mojoj odluci iz 2011. godine. HDZ BiH i HDZ 1990 više od šest mjeseci su opstruirali imenovanja zastupnika u Dom naroda Federacije BiH, a neki politički lideri sasvim su jasno pokazali da nisu spremni preuzeti konstruktivnu ulogu u formiranju vlasti u Federaciji. Nadalje, u jednom trenutku je postojala i pravna nejasnoća s obzirom da su postojale dvije vlade Federacije BiH, pri čemu su i jedna i druga tvrdile da su na vlasti.

Kao i uvijek, najlakši način za političke stranke i organe vlasti da izbjegnu odgovornost za svoje postupke kojima onemogućuju propisno funkcioniranje institucija je da za probleme u ovoj zemlji krive OHR i mene kao visokog predstavnika.

Međutim, kao što smo vidjeli tijekom aktualnih protesta, demonstranti odgovornim smatraju nadležne vlasti i domaće političke lidere. Opet ponavljam da političari u cijeloj zemlji moraju ove zahtjeve shvatiti ozbiljno. Kriviti međunarodnu zajednicu, drugu etničku skupinu ili druge političke stranke – to više ne funkcionira. Građani, među ostalim i u Republici Srpskoj, vide što je iza takve priče i svi žele promjene, i da se težište prvenstveno stavi na rješavanje socijalno-ekonomskih problema. Siguran sam da će u BiH, kao i drugdje, građani smatrati izabrane političke lidere odgovornima i na izborima birati stranke i pojedince po tome tko može najbolje predstavljati njih i njihove stavove. Tako

funkcionira demokracija i to je ono što i u BiH želimo vidjeti kao dio političke kulture.

Nezavisne novine: Komesar EU za proširenje Stefan Fuele danas je priopćio da se povlači iz pregovora o presudi „Sejdić-Finci“ zbog neuspjeha bosanskohercegovačkih političara da se dogovore o ovom uvjetu za napredak ka EU. Ima li pomaka političara na ispunjavanju uvjeta za zatvaranje OHR-a?

Valentin Inzko: Komesar Fuele i cijela Delegacija EU u BiH uložili su ogromne napore da se postigne dogovor koji bi omogućio BiH da napreduje ka EU. Velika je šteta da je sedam političkih lidera propustilo priliku da BiH povede ka članstvu u Europskoj uniji zato što se nisu uspjeli dogovoriti o provedbi presude Sejdić-Finci. Kao što je komesar kazao, odgovornost je na njima.

A, kao što je slučaj s integracijom u EU, jednako malo napretka postignuto je i glede ispunjavanja uvjeta za zatvaranje OHR-a. U tom kontekstu, ništa novo se nije desilo od posljednje sjednice Vijeća za provedbu mira (PIC) u prosincu prošle godine, kada je Upravni odbor PIC-a izrazio zabrinutost zbog nepostizanja napretka na 'programu 5+2'.

Ovo je posebice točno u slučaju državne i vojne imovine. Odluka Ustavnog suda o ovom pitanju jasno kaže da je država BiH originalni vlasnik ove imovine prema Daytonu i da država, pri upravljanju tom imovinom, mora uzeti u obzir potrebe entiteta. Svako rješenje mora biti u skladnosti s odlukom suda, imajući u vidu da su, u skladnosti s Daytonom, odluke Ustavnog suda BiH konačne i obvezujuće. Ponovno kažem, odgovornost da se nađe rješenje u skladnosti s ovom odlukom jasno leži na vlastima i političarima BiH.

Nezavisne novine: Pošto teško ide „preuzimanje odgovornosti za BiH od strane domaćih političara“, hoće li se institucije međunarodne zajednice ponovno morati jače angažirati u BiH ili će nastaviti samo slati pozive na unutarnji dogovor i sa

distance kritizirati „neodgovorne lidere“?

Valentin Inzko: Međunarodna zajednica može pomoći, ali glavna odgovornost je na BiH i njezinim liderima. Kao rezultat aktualnih demonstracija, došlo je do porasta pozornosti prema BiH, ne samo u EU nego i među ostalim članicama međunarodne zajednice. Ta pozornost šalje jasnu poruku da je međunarodnoj zajednici stalo do BiH i da je spremna pomoći građanima i vlastima da nađu rješenja za trenutačne probleme.

Sada je odgovornost svih vlasti i lidera u ovoj zemlji da poduzmu mjere da se riješe dugoročni i dobro poznati problemi u zemlji, osobito u borbi protiv korupcije, jačanju ekonomije i otvaranju novih radnih mjesta.

U tom kontekstu, iskoristit ću ovu priliku da kažem da su vitalni nacionalni interesi doista važni, ali iz perspektive običnih ljudi, svi u Bosni i Hercegovini dijele isti vitalni ekonomski interes, a to je interes da vode normalan, dostojanstven, produktivan život.